

Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Dergisi

*Uluslararası Hakemli Dergi/
International Peer-Reviewed Journal*

<http://www.tissejournal.net>

ISSN: 2757-5748

<http://www.sosbilder.org>

Teaching of Geography in The National Education Councils Since The Republic Period*

Ömer Faruk SÖNMEZ Bülent OMCA

Abstract

Geography, as a discipline, allows us to understand the Earth in which we live. In explaining the social events, People have tried to benefit from the discipline of geography, too. Geography has a content that has an important place in people's lives. The importance of geography in the Turkish National Education system cannot be denied. Geography education is an important element of education in our country. The historical development of geography, which is so important at every stage of human life, should be investigated. National Education Councils have been effective in the changes in the teaching of geography in our country. For this reason, the aim of this study is to examine the teaching of geography in National Education Councils. In this study, document analysis method, which is one of the qualitative research models, was used. In the study, after the data collection process is completed, in the documents obtained, the Council decisions, commissions decisions and speeches related to geography education are defined. As a result of the study, it was determined that in the National Education Councils VII, X, XIII, XIV, XVI, XVIII and XIX, there were no decisions taken about geography teaching. The commissions formed in line with the decisions taken at the National Education Council IV included geography teaching in their reports. About geography education in the report of the Primary School Program Commission the decision of teaching "History, Geography, Civics lessons which are taught apart in the second semester in primary, together and forming them according to the child psychology" was given place. Apart from this, changes were included in geography lesson curriculum. Inclusion of the subjects "Our Forests and Fishery" into the fourth grade curriculum and "The Sun and Planets Around It", "The World" into the fifth grade curriculum took part in commission reports. In the National Education Council IX, it was decided to integrate and reform the primary and secondary school social studies program related to geography education.

Keywords:

Social studies, teachers candidates, critical thinking, critical thinking dispositions, skill

DOI

:

Received : 21.04.2019

Revised : 11.09.2019

Accepted : 19.11.2019

Published : 21.12.2019

Corresponding Author: Ömer Faruk SÖNMEZ, Assoc. Prof. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa University, Turkey, sonmez.omerfaruk@gmail.com orcid.org/0000-0002-8910-2817.

Bülent OMCA, Teacher, MoNE, Turkey, nehiromca2977@hotmail.com orcid.org/0000-0002-2288-7293

* This study was produced from the master's thesis prepared by the second author under the supervision of the first author.

Cite this article as: Omca, B. & Sönmez, Ö. F. (2019). Teaching of geography in the National Education Councils since the Republic Period. *TISSE*, 1(1), 82-99.

Extended Summary

Introduction

Geography examines the connections between humans and the environment. For this reason, there is an important link between geography and social studies. Geography education is given within the life science course in the primary level and within the social studies lesson in the secondary level. In secondary education, it is given under the name of geography lesson. This course, which is the starting point of our study, is important for the work and function of geography. Considering the conditions of the period, it was a big step to start studies to reconsider the education system after the war period ended. The Ministry of Education, which is the most basic institution in terms of deciding and implementing educational policies, has taken this responsibility. The highest advisory body of the Ministry has been the National Education Council (Öz, 2014, 130). The Education Congress, which forms the basis of the National Education Councils, gathered between 16-21 July 1921 before the Sakarya War (Önal, 2010, 106). In 1923, 1924 and 1925, the Council of National Education continued with the Heyet-i İlmiye studies (Gül, 2018,513). Nineteen National Education Councils have been held since 1939 until today. The National Education Councils made important contributions to the development and orientation of the Turkish national education system. Because of these contributions, it has been the subject of many studies. For this reason, the study of geography education in the National Education Councils constitutes the aim of the study.

Method

Research Model

The "document analysis method", one of the qualitative research methods, was used in our study, which includes the analysis and research of geography education in the National Education Council. In qualitative research, in cases where observation and interview is not possible, research can be done with written and visual materials and this method can be used alone (Yıldırım & Şimşek, 2005; p.187–188). The document review method includes the analysis of written materials containing information about the phenomenon or cases to be investigated (Yıldırım & Şimşek, 2013, p. 217).

Data Collection Process

The study has been evaluated in 19 national education councils to date. Documents related to the decisions of the National Education Council, work programs, commission decisions and speeches have been reached. In these documents, data on geography education were collected. In the National Education Councils, I, II, III., IV., V., VI., VII., VIII, IX., X., XI, XII., XIII, XIV, XV., XVI., XVII., XVIII and XIX. In National Education Councils

Results and Discussion

They have made great contributions to our national education system in the process from the period when the National Education Councils were held until the last meeting. The fact that the Education Congress, which forms the basis of the councils, took place under difficult conditions is another step to emphasize the importance of councils. Because the councils of national education have continued and will continue to exist until 2014, the last date of its construction, as a structure that discusses the education system and its problems, produces open and scientific suggestions to people from all walks of life, and guides educational policies. National education councils have gathered 19 times until today. The decisions taken are considered important and guiding according to their period.

However, some branches of science could not find a place enough here. It is one of them in geography. VII, X, XIII, XIV, XVI and XVIII. Decisions regarding the agenda items were taken in the National Education Councils, but no decision was taken regarding geography teaching. Since the opinions and suggestions about how the geography teaching will be not reflected in the council decisions enough, it can be considered the main reason why geography is not where it deserves today.

Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Dergisi

(Uluslararası Hakemli Dergi/
International Peer-Reviewed Journal)

<http://www.tissejournal.net>

ISSN:

<http://www.sosbilder.org>

Cumhuriyet Dönemi'nden Günümüze Milli Eğitim Şûralarında Coğrafya Öğretimi*

Ömer Faruk SÖNMEZ

Bülent OMCA

Özet

Coğrafya, bir disiplin olarak içinde yaşadığımız Dünya'yı anlamamızı sağlar. İnsanlar sosyal olayların açıklanmasında coğrafya disiplininin de yararlanmaya çalışmışlardır. Coğrafya insanların yaşantısında önemli yere sahip olan bir içeriğe sahiptir. Türk Milli Eğitim sisteminde coğrafyanın önemi yadsınamaz. Coğrafya eğitimi ülkemizde eğitimin önemli bir unsurudur. İnsanın hayatının her aşamasında bu denli önemli olan coğrafyanın tarihsel gelişiminin araştırılması alanyazına katkı sağlayacaktır. Coğrafyanın öğretiminin ülkemizdeki değişimlerinde Milli Eğitim Şûraları etkili olmuştur. Bu sebepten dolayı bu çalışmada Milli Eğitim Şûralarında coğrafya öğretiminin araştırılması amaçlanmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman incelemesi kullanılmıştır. Çalışmada veri toplama süreci tamamlandıktan sonra elde edilen dokümanlarda coğrafya eğitimiyle ilgili alınan Şûra kararları, komisyon kararları ve konuşmalar tanımlanmıştır. Tanımlanan bu veriler analiz edilmiştir. Çalışmanın sonucunda VII, X, XIII, XIV, XVI, XVIII ve XIX. Milli Eğitim Şûralarında coğrafya öğretimiyle ilgili kararlar alınmadığı belirlenmiştir. IV. Milli Eğitim Şûrasında alınan kararlar doğrultusunda oluşturulan komisyonlar raporlarında coğrafya öğretimine yer vermişlerdir. İlkokul Programı Komisyonu raporunda coğrafya eğitimiyle ilgili “İlkokul ikinci devrede ayrı ayrı okutulan Tarih, Coğrafya, Yurttaşlık Bilgisi derslerinin bir ders hâlinde ve çocuk psikolojisine göre düzenlenmesi” kararına yer verilmiştir. Bunun dışında coğrafya dersi müfredatında değişikliklere yer vermiştir. Dördüncü sınıf müfredatına “Ormanlarımız ve balıkçılık” konusunun; beşinci sınıf müfredatına “Güneş ve etrafındaki gezegenler”, “Dünya” konularının dâhil edilmesi komisyon raporlarında yer almıştır. IX. Milli Eğitim Şûrasında coğrafya eğitimiyle ilgili ilkökul ve ortaokul sosyal bilgiler programının kaynaştırılarak yeniden düzenlenmesi kararı alınmıştır.

Anahtar Kelimeler:

DOI

:

Eleştirel düşünme, sosyal bilgiler, öğretmen adayları, beceri

Yükleme : 21.04.2019

Düzeltilme : 11.09.2019

Kabul : 19.11.2019

Yayınlama : 21.12.2019

Sorumlu Yazar: Ömer Faruk SÖNMEZ, Doç. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkiye, sonmez.omerfaruk@gmail.com
orcid.org/0000-0002-8910-2817.

Bülent OMCA, Öğretmen, MEB, Türkiye, nehiromca2977@hotmail.com orcid.org/0000-0002-2288-7293

* Bu çalışma, ikinci yazarın birinci yazar danışmanlığında hazırladığı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Atıf için: Sönmez, Ö. F. & Omca, B. (2019). Cumhuriyet Dönemi'nden günümüze Milli Eğitim Şûralarında coğrafya öğretimi. *Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Dergisi (TISSE)*, 1(1), 82-99.

Giriş

Bir bilim olarak doğuşunun günümüzden yaklaşık 2300 yıl öncesine dayanmasına rağmen coğrafyanın bugünkü anlamına ulaşmakta gecikmiştir. Bu gecikmeyi iki nedene bağlamak mümkündür. Bunlardan birincisi, Dünya'nın keşfinin çok geç gerçekleştirilmesi diğeri ise coğrafyanın temel araştırma konusu olan doğal ve beşerî olayları açıklamada ona yardım eden diğer bilimlerin doğmasının ve gelişmesinin ancak son yüzyıllarda mümkün olmasıdır (Özçağlar, 2000, s.213). Coğrafya; dünyanın tamamında ya da bir parçasında meydana gelen, doğal, beşerî ve ekonomik olayların dağılışı, bu olayların aralarındaki karşılıklı ilgiyi, nedenlerini ve sonuçlarını inceleyen bir bilim dalıdır (Özey, 2002, s. giriş).

Coğrafyanın konusunu yeryüzü ve insanlar arasındaki ilişkiler oluştururken coğrafya bilimi bu ilişkileri araştıran inceleyen ve sorgulayan yerküredeki olaylar arasında meydana gelen ilişkileri, bu olayların dağılışı ve bu dağılışa etki eden nedenleri inceleyip araştıran bir bilim dalıdır (Yazıcı ve Koca, 2011, s.8). Coğrafya diğer bilimleri etkilediği gibi diğer bilimlerden de etkilenen bir bilim dalıdır.

Coğrafya eğitimi, ülkemizdeki eğitim içerisinde önemli bir unsur olmalı insanın doğduğu andan öldüğü ana kadar formal ve informal olarak eğitimin her döneminde ve hayatının her alanında ona kazandırılmalıdır. Coğrafya konuları belirlenirken kişilerin ve öğrencilerin bu konuları hayatlarında kullanabilmeleri önemsenir. Örneğin depremin, insan hayatının gerçeği olduğu insanlara kazandırılmalı deprem öncesinde, sırasında ve sonrasında nasıl davranılması gerektiği insanlara kavratılmalıdır. İnsan kullanabileceği ve hayatın gerçeği olan bilgiyi daha iyi özümser. Coğrafya, insan-çevre arasında yer alan bağlantıları inceler. Bu sebeple coğrafya ile sosyal bilgiler arasında önemli bir bağlantı vardır. Yurt ve dünya meselelerine bakıldığında çözüm üretebilmek için belli bir seviyede coğrafya bilgisine ihtiyaç duyulur. Edinilmiş bu coğrafya bilgisiyle öğrenci; yurdunun büyüklüğü, doğal kaynakları, geçim kaynakları, geçim yolları, ekonomik gücü, ulaşım durumu, sanayi alanlarının nerelerde kuruldukları gibi durumları bilmektedir. Bu da bireylerin memleket meselelerini daha iyi anlamasına ve çözüme katkıda bulunmasına yardım eder (Çelikkaya, 2002, s.3). Coğrafya eğitimi, birinci kademedeki hayat bilgisi dersi içerisinde verilirken ikinci kademedeki sosyal bilgiler dersi içerisinde verilmektedir. Ortaöğretimde ise coğrafya dersi adı altında verilmektedir. Çalışmamamızın da çıkış noktası olan şuralarda bu konuların yer alması coğrafyanın iş ve işlevi için önemlidir. Dönemin koşullarına bakıldığında savaş dönemi sona erdikten sonra, eğitim sisteminin yeniden ele alınması için çalışmalar başlatılması büyük bir adım olmuştur. Eğitim politikalarının kararlaştırılması ve uygulanması açısından en temel kurum olan Maarif Vekâleti bu sorumluluğu üzerine almıştır. Bakanlığın en üst danışma organı, Millî Eğitim Şuraları olmuştur (Öz, 2014, 130). Millî Eğitim Şûralarının temelini oluşturan Maarif Kongresi, Sakarya Savaşı'ndan önce 16-21 Temmuz 1921 tarihleri arasında toplanmıştır (Önal, 2010, 106). 1923, 1924 ve 1925 yıllarında Milli Eğitim Şûraları, Heyet-i İlmiye çalışmalarıyla devam etmiştir (Gül, 2018,513). 1939 yılından itibaren günümüze kadar on dokuz Milli Eğitim Şûrası toplanmıştır. Milli Eğitim Şûraları Türk milli eğitim sistemine gelişmesine ve yönlendirilmesine önemli katkılar sunmuştur. Bu katkılarında dolayı pek çok araştırmaya da konu olmuştur. Bu sebepten dolayı Milli Eğitim Şûralarında coğrafya öğretiminin araştırılması çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Milli Eğitim Şûralarında coğrafya eğitiminin analiz edilerek araştırılmasını içeren çalışmamızda nitel araştırma yöntemlerinden olan “doküman incelemesi yöntemi” kullanılmıştır. Nitel araştırmada gözlem ve görüşmenin olanaklı olmadığı durumlarda yazılı ve görsel materyallerle araştırma yapılabilir ve bu yöntem tek başına kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2005; s.187–188). Doküman inceleme yöntemi, araştırılması hedeflenen olgu veya olguların hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini içermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.217).

Veri Toplama Süreci

Çalışma günümüze kadar yapılan 19 milli eğitim şurası değerlendirilmiştir. Milli Eğitim Şûra kararları, çalışma programları, komisyon kararı ve konuşmalarla ilgili dokümanlara ulaşılmıştır. Bu dokümanlarda coğrafya eğitimiyle ilgili veriler toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Milli Eğitim Şûralarında Coğrafya öğretimine yönelik olarak I, II, III., IV., V., VI, VII., VIII, IX., X., XI, XII., XIII, XIV, XV., XVI., XVII., XVIII ve XIX. Milli Eğitim Şûralarında belirtilen esaslar kaynağa bağlı olarak betimsel analiz yaklaşımı ile değerlendirilmiştir.

Bulgular

I. Milli Eğitim Şûrasında Coğrafya Öğretiminin Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorum

17-29 Temmuz 1939’da toplanan I. Milli Eğitim Şûrası dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel başkanlığında toplanmıştır. Şûranın gündemini Cumhuriyet döneminin eğitim ve öğretim sisteminin planlanması ile bütün eğitim kurumlarının yönetmelik ve programlarının incelenmesi oluşturmaktadır.

Köy okullarının sınıf sayısının üçten beşe çıkarılması, ortaokullarda ve liselerde öğleden sonraları için serbest etkinlikler yapılması, ortaöğretimin planlanmasında ilin ihtiyaçlarının göz önünde bulundurulması, erkek teknik, kız teknik ve ticaret öğretim kurumlarının yönetmelikleri ve öğretim programları incelenip kabul edilmesi, tek tip kitap sistemine geçilmesi kararları alınmıştır.

Şûra kararı doğrultusunda ders programı oluşturularak Köy İlkokul Projesi uygulanmaya başlanmıştır. Oluşturulan bu ders programında Türkçe, aritmetik, geometri, tarih, coğrafya, yurttaşlık bilgisi ve resim dersleri her hangi bir değişikliğe uğramadan uygulanmaya devam edilmiş fakat diğer dersler köy şartlarına uygun hale getirilerek uygulanmıştır.

I. Milli Eğitim Şûrasında coğrafya öğretimine yönelik herhangi bir karar alınmamıştır. Fakat çalışma programı konuşmalarında coğrafya öğretimi üzerine konuşma gerçekleşmiştir. Dr. Salim Ali DİLEMRE eski sistemde yetişmiş birçok öğretmen olduğunu ve bunların göz ardı edilmemesi gerektiğini dile getirmiş ayrıca devletin bir program vereceğini ve öğretmenin de biliyorsa tarih ve coğrafya okutacağını söylemiştir (Birinci Maarif Şûra’sı, Çalışma Programı Konuşmalar, Lahikalar). Coğrafya öğretimiyle ilgili her hangi bir teklif sunulmamıştır. Çalışma Programı Konuşmalarında da coğrafya öğretimi öğretmenin coğrafya bilgisine bırakılmıştır (MEB, 1991c).

II. Milli Eğitim Şûrasında Coğrafya Öğretiminin Yer Alma Duruma İlişkin Bulgular ve Yorum

15-21 Şubat 1943 tarihleri arasında II. Milli Eğitim Şûrası dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel başkanlığında toplanmıştır. Şûranın gündemini okullarda ahlâk terbiyesinin geliştirilmesi, öğretim kurumlarında anadili çalışmalarının veriminin artırılması, Türklük eğitiminde tarih öğretiminin metot ve vasıtalar bakımından incelenmesi oluşturmaktadır.

Ülkemizdeki eğitim kurumlarında anadili çalışmalarında verimin artırılması, tarih dersi programları ile tarih dersi kitaplarının ilk ve orta dereceli okullarda öğrencinin seviyesine uygun olmadığı, mesleki ve teknik eğitim veren okullar için ayrı ders kitabı yazılması, kitaplara tarihî okuma parçaları eklenmesi, ders programlarında milli tarihe ağırlık verilmesi ve ortaokul ve lise tarih derslerini okutan öğretmenlerin sadece bu alandan mezun olan öğretmenlerin atanması, liselerde sanat tarihi dersi okutulması kararları alınmıştır. Bunların yanında ahlâk eğitiminin amacı, ideal Türk çocuğu, Türk ahlâkının başlıca toplumsal ve kişisel ilkeleri ve ahlâk eğitimi için bütün eğitim kurumlarında ve kurum dışında alınması gereken önlemleri belirten rapor Şûra'da incelenip kabul edilmiştir.

II. Milli Eğitim Şûrasında da coğrafya öğretimiyle ilgili her hangi bir karar alınmamıştır. Şûra kapsamında oluşturulan komisyonlar raporlarında coğrafya öğretiminden ziyade coğrafya dersine yönelik açıklamalarda bulunmuşlardır. Okuma Ana Dil Komisyonu coğrafya öğretmenlerinin kendi derslerini Türkçe dersinin yardımcı haline getirebileceklerini, Tarih Komisyonu tarih müfredat ve ders kitaplarının coğrafya ile ilgisinin kesilmesini raporlarına almışlardır (MEB,1991). Oysaki 6 Haziran 1941 de yapılan 1. Coğrafya Kongresinde alınan kararların şûraya yansması olumlu sonuçlar doğurabilirdi.

III. Milli Eğitim Şûrasında Coğrafya Öğretiminin Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorum

2-10 Aralık 1946 tarihleri arasında III. Milli Eğitim Şûrası dönemin Milli Eğitim Bakanı Reşat Şemsettin SİRER başkanlığında toplanmıştır. Şûranın gündemini; ticaret ortaokulları ve liselerinin, erkek sanat ortaokulları ve enstitülerinin, kız enstitülerinin program ve yönetmeliği, İstanbul teknik okulu yönetmeliği, orta ve bu derecedeki teknik öğretim okulları öğretmen ve öğrencileriyle ilgili mevzuatın bugünkü ihtiyaçlarla ayarlanması ve aile ve okul arasında iş birliği sağlanması için gerekli tedbirlerin alınması oluşturmaktadır.

III. Milli Eğitim Şûrasında gündem maddelerini oluşturan program ve yönetmelikler kabul edilmesi, okul aile birliği faaliyetlerini kolaylaştıran tedbirlerin alınmasına, temizlik, sağlık ve devam problemleri ile fikir, duygu, ahlâk ve beden eğitimi konularının üzerinde durulması kararları alınmıştır.

III. Milli Eğitim Şûrasında coğrafya öğretimiyle ilgili her hangi bir karar alınmamıştır. Fakat alınan kararlar doğrultusunda kabul edilen kız enstitüsü programında birinci ve ikinci sınıflara ikişer saat coğrafya dersi verilmesi yer almıştır (MEB, 1991m).

IV. Milli Eğitim Şûrasında Coğrafya Öğretiminin Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorum

22-31 Ağustos 1949 tarihleri arasında IV. Milli Eğitim Şûrası dönemin Milli Eğitim Bakanı Dr. Tahsin BANGUOĞLU başkanlığında toplanmıştır. Şûranın gündemini yürürlükte olan ilkokul

programının incelenmesi, yeni ortaokul programı projesinin incelenmesi, lise ders konularının dört yıllık teşkilata göre tespiti, eğitim enstitüleri ve yüksek öğretmen okulu teşkilatının ihtiyaçlara göre düzenlenmesi, eğitim ve öğretimde dayanan demokratik esasların gözden geçirilmesi oluşturmaktadır.

IV. Milli Eğitim Şûrasında gündem maddelerine yönelik kararlar alınmıştır. Kararlar doğrultusunda oluşturulan komisyonlar raporlarında coğrafya öğretimine yer vermişlerdir. İlkokul Programı Komisyonu raporunda coğrafya öğretimiyle ilgili “İlkokul ikinci devrede ayrı ayrı okutulan Tarih, Coğrafya, Yurttaşlık Bilgisi derslerinin bir ders hâlinde ve çocuk psikolojisine göre düzenlenmesi” kararına yer verilmiştir. Bunun dışında coğrafya dersi programı değişikliklere yer vermiştir. Dördüncü sınıf müfredatına “Ormanlarımız ve balıkçılık” konusunun eklenmesi, dördüncü sınıfın tabiat bilgisi dersinden beşinci sınıfın coğrafya dersine;

1-Güneş ve etrafındaki gezegenler

Dünya güneş sisteminde bir gezegendir.

2-Dünya:

- a) Biçimi, dünyanın şeklini değiştiren sebepler
- b) Deprem, korunma çareleri
- c) Dünyanın hareketleri sonucu oluşan. Geceler, gündüzler, mevsim ve yıl.
- d) Meridyen, paralel, enlem ve boylam, büyük iklim kuşakları.

3-Dünyaya toplu bir bakış.

- a) Türkiye'nin yeryüzündeki konusu
- b) Dünya üzerindeki büyük kıtalar, denizler bunların adları ve harita üzerindeki yerleri konuları dâhil edilmesi, komisyon raporlarında yer almıştır.

Çalışma Programı Konuşmalarında Fuat GÜNDÜZALP ilkökul coğrafya müfredatındaki aksaklıkları ve tarih, coğrafya, yurttaşlık bilgisi derslerinin hafifletilerek tek ders altında verilmesini dile getirmiştir. Ethem ÖVÜL ve Kadri YÖRÜKOĞLU da konuşmalarında bu görüşe destek vermişlerdir (Dördüncü Maarif Şûra'sı, Çalışma Programı Konuşmalar, Lahikalar).

Ortaokul Programı Proje Komisyonu Raporunda coğrafya öğretimiyle ilgili coğrafya dersinde kullanılan ders kitabının sonuna lügatler ve bibliyografya konulması kararına yer vermiştir. Bunun yanında ortaokul coğrafya müfredatında eklemelere yer verilmiştir. Üçüncü sınıf ders konularına “Depremler ve su baskınlarının etkileri ve korunma çareleri”, “Toprağın korunması” ve “Doğal zenginliklerimizi değerlendirme” konularının eklenmesine komisyon raporlarında yer verilmiştir (MEB,1991e).

V. Milli Eğitim Şûrasında Coğrafya öğretiminin Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorum

5-14 Şubat 1953 tarihleri arasında V. Milli Eğitim Şûrası dönemin Milli Eğitim Bakanı Tefik İLERİ'nin başkanlığında toplanmıştır. Şûranın gündemini anaokullar için hazırlanmış olan program ve yönetmeliğin incelenmesi, ilkökullarda sağlık konusu ile ilgili alınması gereken önlemler, özel eğitim için hazırlanmış olan raporun, yetiştirme yurtlarına ait yönetmeliklerin incelenmesi ve korunmaya

muhtaç çocuklar hakkındaki kanunun gözden geçirilerek değişiklik gerektiren kısımlarının araştırılması, İlköğretim Kanunu tasarısının incelenmesi ve mecburi ilköğretimin planlanması, ilkokul programının yeniden gözden geçirilmesi, yeni İlkokul Yönetmeliği tasarısının incelenmesi, ilkokullara öğretmen yetiştirilmesi, öğretmen okulları ile köy enstitüleri yeni öğretim programı ve meslekte olgunlaşma konularının incelenmesi, ilkokul öğretmenlerini ilgilendiren diğer konular ve genel olarak ilköğretim sorunları oluşturmaktadır.

V. Milli Eğitim Şûrasında ilkokul programının amaç ve ilkeleriyle içeriğinin uyumunun sağlanması, toplu öğretim anlayışının ikinci devrede de benimsenmesi, aylık ve yıllık saatlerin kullanılmasında esneklik sağlanması, programların ülke genelinde uygulamadan önce pilot uygulamalarının yapılması kararları alınmıştır. Bunun dışında İlköğretim Kanun Taslağı üzerinde görüşmeler yapılmıştır.

V. Milli Eğitim Şûrasında doğrudan coğrafya öğretimiyle ilgili bir karara yer verilmemiş olsa da İlkokul Programının Yeniden Gözden Geçirilmesi Komisyonu Raporunda tarih, coğrafya ve yurttaşlık bilgisi derslerinin “Sosyal Bilgiler” adı altında birleştirilmesine yer vermiş ve yapılan oylamayla komisyon raporu tadilat ve ilavelerle kabul edilmiştir. Şûranın kararı kabul edilmiş olmasına rağmen tarih, coğrafya ve yurttaşlık bilgisi Derslerinin Sosyal Bilgiler olarak öğretmen okulları ile Köy Enstitülerinde uygulanması 1968 yılına kadar gerçekleştirilememiştir (MEB,1991b).

VI. Milli Eğitim Şûrasında Coğrafya Öğretiminin Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorum

18-23 Mart 1957 tarihleri arasında VI. Milli Eğitim Şûrası dönemin Milli Eğitim Bakanı Ahmet ÖZEL’ in başkanlığında toplanmıştır. Şûranın gündemini mesleki ve teknik öğretim, erkek teknik öğretim ve kız teknik öğretim konuları oluşturmaktadır.

VI. Milli Eğitim Şûrasında gündem konularıyla ilgili kapsamlı kararlar alınmıştır. Şûrasında coğrafya öğretimiyle ilgili her hangi bir karara yer verilmemiştir. Erkek teknik öğretiminde; coğrafya, tarih, yurt bilgisi derslerinin çevreden hareketle sosyal bilgiler halinde toparlanmasının faydalı görülebileceği hakkında görüş belirtilmiştir (MEB, 1991a).

VII. Milli Eğitim Şûrasında Coğrafya Öğretiminin Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorum

5-15 Şubat 1962 tarihleri arasında VII. Milli Eğitim Şûrası dönemin Milli Eğitim Bakanı Hilmi İNCESULU başkanlığında toplanmıştır. Şûranın gündemini ilköğretim, ortaöğretim, kız teknik öğretim, erkek teknik öğretim, ticaret öğretimi, eğitimimizde ölçme ve değerlendirme, yükseköğretim, özel okullar, dış kültür münasebetleri, din ile ilgili eğitim ve öğretim, beden eğitimi ve sağlık, Milli savunma ile ilgili eğitimi ve öğretim ve eğitim vakıfları konusu oluşturmaktadır.

VII. Milli Eğitim Şûrasında gündem maddelerine yönelik kararlar alınmıştır. Şûrada daha çok mesleki ve teknik eğitim üzerinde durulmuştur. Coğrafya öğretimiyle ilgili herhangi bir karar alınmamıştır (MEB, 1991m).

VIII. Milli Eğitim Şûrasında Coğrafya Öğretiminin Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorum

28 Eylül- 3 Ekim 1970 tarihleri arasında VIII. Milli Eğitim Şûrası dönemin Milli Eğitim Bakanı Prof. Dr. Orhan OGUZ başkanlığında toplanmıştır. Şûranın gündemini ortaöğretim sistemimizin kuruluşu ve yükseköğretime geçişin yeniden düzenlenmesi konuları oluşturmaktadır.

VIII. Milli Eğitim Şûrası gündem maddelerine yönelik detaylı kararlar alınmıştır. Alınan bu kararlar doğrultusunda coğrafya öğretimiyle ilgili sosyal bilgiler dersinin bütün ortaokullarda kademeli olarak uygulanması kararı alınmıştır (MEB, 1991g).

IX. Milli Eğitim Şûrasında Coğrafya Öğretiminin Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorum

24 Haziran- 4 Temmuz 1974 tarihleri arasında IX. Milli Eğitim Şûrası dönemin Milli Eğitim Bakanı Mustafa ÜSTÜNDAĞ başkanlığında toplanmıştır. Şûranın gündemini Milli Eğitim Sisteminin bütünlüğü içinde programlar ve öğrenci akışını düzenleyen kurallar konuları oluşturmuştur.

IX. Milli Eğitim Şûrasında gündem konularına yönelik kararlar alınmıştır. Bunun yanında coğrafya öğretimiyle ilgili ilkökul ve ortaokul Sosyal Bilgiler programının kaynaştırılarak yeniden düzenlemesi kararı alınmıştır. Alınan karar neticesinde hazırlanmış olan 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar Sosyal Bilgiler programının kabul edilmesi; ikinci kademe programının 1975-1976 eğitim-öğretim yılında ülke genelinde uygulanması, birinci kademe programının ise 1977-1978 eğitim-öğretim yılında ülke genelinde uygulanması kararlaştırılmıştır. Ortak dersler başlığı altında bütün öğrencilerin Türkçe, matematik, sosyal bilgiler, fen bilgisi, yabancı dil, sanat ve iş eğitimi, müzik, beden eğitimi ve ahlâk derslerini almaları gerektiği kararı alınmıştır. İlkokul birinci ve ikinci kademe ortak derslerin saat ve sınıf düzeyleri tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. İlkokul birinci ve ikinci kademe ortak dersleri

ORTAK DERSLER	SINIFLARA GÖRE DERS SAATLERİ			
	VI. Sınıf	VII. Sınıf	VIII. Sınıf	Toplam
Türkçe	5(4+1)	5(4+1)	5(4+1)	15
Matematik	4(3+1)	4(3+1)	4(3+1)	12
Sosyal Bilgiler	3(2+1)	3(2+1)	4(3+1)	10
Fen Bilgisi	3(2+1)	3(2+1)	3(2+1)	9
Yabancı Dil	3(2+1)	3(2+1)	3(2+1)	9
Sanat ve İş Eğitimi	1	1	1	3
Müzik	1	1	1	3
Beden Eğitimi	1	1	1	3
Ahlâk	1	1	1	3
TOPLAM	22	22	23	67

Tablo 2. Ortaöğretim kurumlarının ortak ders

9. Sınıf Dersler	10. Sınıf Dersler	11. Sınıf Dersler
Matematik I(4)	T. D.ve Edebiyatı II(4)	T. C. Tarihi (2)
T. D.ve Edebiyatı(4)	M. Güvenlik (2)	Kompozisyon(3)
Sosyal Bilimler	Beden Eğitimi (1)	T. Coğrafya (2)
1. Tarih (2)	Din Bilgisi (1)	Ahlâk (1)
2. Coğrafya (2)	(isteğe bağlı)	
Ahlâk (1)		
Fiziksel Bilimlere Giriş (4)		
Beden Eğitimi (1)		
Yabancı Dil (4)		
Din Bilgisi (1)		
(isteğe bağlı)		

Tablo 3. *Bütün Liselerde Uygulanacak Dersler*

DERSLER	9. Yıl	10. Yıl		11. Yıl		Üç Yıllık Toplam	
		Ed.	Fen	Ed.	Fen	Ed.	Fen
Matematik	5	6	6	-	6	11	17
Türk Dili ve Edebiyatı	5	5	5	6	2	16	12
Yabancı Dil	4	4	4	4	4	12	12
Coğrafya	5	-	-	-	-	5	5
Tarih	-	4	4	2	2	6	6
Sanat Tarihi	-	2	-	-	-	2	-
Felsefe grubu (Psikoloji, Mantık, Felsefe, Sosyoloji)	-	-	-	8	4	8	4
Ahlâk	1	1	1	-	-	2	2
Milli Güvenlik	-	-	-	2	2	2	2
Tabiat Bilgisi	6	-	-	-	-	6	6
Tabiat Bilgisi	-	4	6	-	-	4	6
Fizik	-	-	-	6	8	6	8
Beden Eğitimi	1	1	1	1	1	3	3
Seçmeli (Resim, Müzik, Yabancı Dil)	2	-	2	1	1	5	5
Din Bilgisi	1	1	1	-	-	-	2
TOPLAM	30	30	30	30	30	90	90
Rehberlik ve Eğitsel Çalışmalar	3	3	3	3	3	-	-

Ortaöğretim eğitim süresi boyunca 98 saat olan ders saati sayısı 90 saate indirilmesi kararı alınmıştır. Alınan bu kararla 3 yılda alınan coğrafya ders saati toplamda bir saat azaltılmıştır. Matematik ve fizik alanında yükseköğretime hazırlayan programlar ile tabii bilimler alanında yükseköğretime hazırlayan programların X. sınıfında yer alan “Tarih II” veya “Coğrafya II” dersleri teknik lise program taslaklarından çıkarılıp, IX. ve XI. sınıflarda ortak ders olarak yer alan Tarih ve Coğrafya derslerinin işlenmesi kararı alınmıştır (MEB,1991d).

X. Milli Eğitim Şûrasında Coğrafya Öğretiminin Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorum

23-26 Haziran 1981 tarihleri arasında X. Milli Eğitim Şûrası o dönemde Milli Eğitim Bakanlığı yapan Hasan SAĞLAM başkanlığında toplanmıştır. Şûranın gündemini Milli eğitim sistemimiz, bu sistem bütünlüğü içerisinde eğitim programlarımız, öğrenci akışının düzenlendiği kurallar, öğretmenlerin yetiştirilmesi konuları oluşturmuştur.

VII. Milli Eğitim Şûrasında gündem maddelerine yönelik kararlar alınmıştır. Coğrafya öğretimiyle ilgili her hangi bir karar alınmamıştır (MEB,1991).

XI. Milli Eğitim Şûrasında Coğrafya Öğretiminin Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorum

8-11 Haziran 1982 tarihleri arasında XI. Milli Eğitim Şûrası dönemin Eğitim Bakanı Hasan SAĞLAM başkanlığında toplanmıştır. Şûranın gündemini öğretmen eğitiminin gelişimi, öğretmen eğitiminde hizmet öncesi sorunlar ve öneriler, eğitim uzmanlarının eğitimi, öğretmen ve uzmanların hizmet içi eğitimi, öğretmen ve uzmanların sorunları, çözüm ve önerileri konuları oluşturmaktadır.

XI. Milli Eğitim Şûrasında öğretmen yetiştirmeye ilgili kararlar alınmış teklifler yapılmıştır. Coğrafya öğretimiyle ilgili ortaokul Sosyal Bilgiler dersinin Milli Tarih, Milli Coğrafya ve Vatandaşlık Bilgileri adı altında üç ayrı ders olarak okutulması, ilkökul ve ortaokul Sosyal Bilgiler programında değişiklik yapılması kararı alınmıştır (MEB,1991j).

XII. Milli Eğitim Şûrasında Coğrafya Öğretiminin Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorum

18-22 Haziran 1988 tarihleri arasında XII. Milli Eğitim Şûrası dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Celal GÜZEL başkanlığında toplanmıştır. Şûranın gündemini Türk eğitim sistemi, yükseköğretim, öğretmen yetiştirme, eğitimde yeni teknolojiler, Türkçe ve yabancı dil eğitim ve öğretimi, eğitim finansmanı, öğretim programları (müfredat programları) konuları oluşturmaktadır.

XII. Milli Eğitim Şûrası gündem maddelerine yönelik kararlar almıştır. Coğrafya öğretimiyle ilgili insanın düşünce ve manevi yapısında önemli bir yeri olan coğrafya ve diğer derslerin toplum istediği vatandaş tipinin yetiştirilmesindeki katkısı göz önünde bulundurularak programların geliştirilmesi kararı alınmıştır (MEB,1991).

XIII. Milli Eğitim Şûrasında Coğrafya Öğretiminin Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorum

15-19 Ocak 1990 tarihleri arasında XIII. Milli Eğitim Şûrası dönemin Milli Eğitim Bakanı Avni AKYOL başkanlığında toplanmıştır. Şûranın gündemini yaygın eğitimde kavram, kapsam ve eğilimler, yaygın eğitimde organizasyon ve iş birliği, yaygın eğitimde yatırım ve finansman, yaygın eğitimde personel konuları oluşturmuştur.

XIII. Milli Eğitim Şûrasında Yaygın Eğitimde Kavram, Kapsam ve Eğilimler konusunda kararlar almıştır. Coğrafya öğretimiyle ilgili her hangi bir karar alınmamıştır (MEB,1991k).

XIV. Milli Eğitim Şûrasında Coğrafya Öğretiminin Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorum

27-29 Eylül 1993 tarihleri arasında XIV. Milli Eğitim Şûrası dönemin Milli Eğitim Bakanı Nahit MENTEŞE başkanlığında toplanmıştır. Şûranın gündemini eğitim yönetimi ve eğitim yöneticiliği ve okul öncesi eğitimi konuları oluşturmuştur.

XIV. Milli Eğitim Şûrasında gündem maddelerine yönelik kararlar alınmıştır. Coğrafya öğretimiyle ilgili her hangi bir karar alınmamıştır (MEB,1994).

XV. Milli Eğitim Şûrasında Coğrafya Öğretiminin Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorum

13-17 Mayıs 1996 tarihleri arasında XV. Milli Eğitim Şûrası dönemin Milli Eğitim Bakanı Turhan TAYAN başkanlığında toplanmıştır. Şûranın gündemini ilköğretim ve yönlendirme, ortaöğretimde yeniden yapılanma, yükseköğretime geçişin yeniden düzenlenmesi, toplumun eğitim ihtiyacının sürekli karşılanması, eğitim sisteminin finansmanı konuları oluşturmaktadır.

XV. Milli Eğitim Şûrasında gündem maddelerine yönelik kararlar alınmıştır. Coğrafya öğretimiyle ilgili 6 ve 7. sınıflarda Milli Tarih ve Milli Coğrafya dersleri “Sosyal Bilgiler” dersi adı altında birleştirilmesine karar verilmiştir. 1998-1999 eğitim-öğretim yılındaki eğitim programında 4,5,6 ve 7. Sınıflarda sosyal bilgiler dersi uygulamaya konulması kararına yer verilmiştir

XVI. Milli Eğitim Şûrasında Coğrafya Öğretiminin Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorum

13-17 Kasım 1999 tarihleri arasında XVI. Milli Eğitim Şûrası dönemin Milli Eğitim Bakanı Metin BOSTANCIOĞLU başkanlığında toplanmıştır. Şûranın gündemini mesleki ve teknik eğitimin, orta öğretim sistemi bütünlüğü içinde ağırlıklı olarak yeniden yapılandırılması, okul ve işletmelerde

meslek eğitimi ve istihdam, mesleki ve teknik eğitim alanına öğretmen ve yönetici yetiştirme, mesleki ve teknik eğitimde sınavsız yükseköğretime geçiş ve mesleki ve teknik eğitimde finansman konuları oluşturmıştır.

XVI. Milli Eğitim Şûrasında gündem maddelerine yönelik kararlar alınmıştır. Coğrafya öğretimiyle ilgili her hangi bir karar alınmamıştır (MEB,1999).

XVII. Milli Eğitim Şûrasında Coğrafya Öğretiminin Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorum

13-17 Kasım 2006 tarihleri arasında XVII. Milli Eğitim Şûrası dönemin Milli Eğitim Bakanı Hüseyin ÇELİK başkanlığında toplanmıştır. Şûranın gündemini eğitim sistemimiz, kademeler arası geçişler, yönlendirme ve sınav sistemi ile küreselleşme ve AB sürecinde Türk eğitim sistemi boyutlarıyla değerlendirildi konuları oluşturmaktadır.

XVII. Milli Eğitim Şûrasında gündem maddelerine yönelik kararlar alınmıştır. Coğrafya öğretimiyle ilgili komisyonlar önerilerde bulunmuşlardır. İlköğretimin 6.- 8. sınıflarından ortaöğretimin sonuna kadar, Türk dili, Türk tarihi, Türk kültürü ve Türkiye coğrafyası konuları öğrencilerin Milli kimlik ve kişiliğini geliştirecek nitelikte düzenlenmesi gerektiği ve ilköğretimde işlenen müfredata göre iç hareketlilik canlandırılmalı, sosyal gruplardan tarih, coğrafya, inkılâp tarihi gibi derslerde okullar bazında yakın çevreden başlayarak geziler düzenlenmeli ve konuyla ilgisi olan yerler gezdirilerek anlatılması önerilerinde bulunmuşlardır (MEB,2007).

XVIII. Milli Eğitim Şûrasında Coğrafya Öğretiminin Yer Alma Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorum

1-5 Kasım 2010 tarihleri arasında XVIII. Milli Eğitim Şûrası o dönemde Milli Eğitim Bakanlığı yapan Nimet ÇUBUKÇU'nun başkanlığında toplanmıştır. Şûranın gündemini öğretmen yetiştirme, öğretmen istihdamı ve öğretmenlerin mesleki gelişimleri eğitim ortamları, kurum kültürünün oluşması ve okul liderliği, ilköğretim ve ortaöğretimin güçlendirilmesi, ortaöğretime erişimin sağlanması spor, sanat, beceri ve değerler eğitimi, psikolojik danışma, rehberlik ve yönlendirme konuları oluşturmaktadır.

XVIII. Milli Eğitim Şûrasında gündem maddelerine yönelik kararlar alınmıştır. Coğrafya öğretimiyle ilgili her hangi bir karar alınmamıştır (MEB,2011).

XIX. Milli Eğitim Şûrasında Coğrafya Öğretiminin Yer Alma Durumu Nedir? Sorusuna Ait Bulgular ve Yorum

2-6 Aralık 2014 tarihleri arasında XVIII. Milli Eğitim Şûrası dönemin Milli Eğitim Bakanı Nabi AVCI başkanlığında toplanmıştır. Şûrada 179 tavsiye kararı alınmıştır. Şûra gündemini öğretim programları ve haftalık ders çizelgeleri, öğretmen niteliğinin artırılması, eğitim yöneticilerinin niteliğinin artırılması ve okul güvenliği konuları oluşturmaktadır. XIX. Milli Eğitim Şûrasında gündem maddelerine yönelik kararlar alınmıştır. Şûra kararlarında doğrudan coğrafya öğretimine yer verilmese de sosyal bilgiler dersiyle ilgili kararlara yer verilmiştir. Bu kararların içerisinde insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi dersi konularının sosyal bilgiler dersinde verilmesi, sosyal bilgiler derslerinin ilkokul 4. sınıftan itibaren programa eşit şekilde dağıtılması, sosyal bilimler modülü içerisinde "sosyal bilimlere giriş" adında bir dersin konulması kararları alınmıştır (MEB, 2014a).

Sonuç ve Tartışma

Millî Eğitim Şûraları yaptığı dönemden başlayarak son yapılan şuraya kadar olan süreçte milli eğitim sistemimize büyük katkıları olmuştur. Şuraların temellini oluşturan maarif kongresinin zor koşullar altında gerçekleşmiş olması şuraların önemini vurgulayacak diğer bir adımdır. Çünkü milli eğitim şuraları eğitim sistemi ve sorunlarının tartışıldığı, her kesimden insana açık ve bilimsel öneriler üreten, eğitim politikalarına yön verici bir yapı olarak varlığını yaptığı son tarih olan 2014 yılına kadar sürdürmüş ve sürdürmeye devam edecektir.

Bulgular incelendiğinde I. Milli Eğitim Şûrasında coğrafya öğretimine yönelik herhangi bir karar alınmadığı görülmüştür. I. Mili eğitim şura programında daha çok köy okulları ile ilgili görüşmeler ve ders kitapları ile ilgili görüşler ele alınmış ve karara bağlanmıştır. Bu bağlamda sadece Çalışma programı konuşmalarında coğrafya öğretimi üzerine konuşma gerçekleşmiştir. Dr. Salim Ali DİLEMRE devletin bir program vereceğini ve öğretmenin de biliyorsa tarih ve coğrafya okutacağını söylemiştir.

II. Milli Eğitim Şûrasında da coğrafya öğretimiyle ilgili herhangi bir karar alınmamıştır. Şûra kapsamında oluşturulan komisyonlar raporlarında coğrafya öğretiminden ziyade coğrafya dersine yönelik açıklamalarda bulunmuşlardır. Okuna Ana Dil Komisyonu coğrafya öğretmenlerinin kendi derslerini Türkçe dersinin yardımcısı haline getirebileceklerini, Tarih Komisyonu tarih müfredat ve ders kitaplarının coğrafya ile ilgisinin kesilmesini raporlarına almışlardır.

III. Milli Eğitim Şûrasında coğrafya öğretimiyle ilgili herhangi bir karar alınmamıştır. Fakat alınan kararlar doğrultusunda kabul edilen kız enstitüsü programında birinci ve ikinci sınıflara ikişer saat coğrafya dersi verilmesi yer almıştır.

IV. Milli Eğitim Şûrasında alına kararlar doğrultusunda oluşturulan komisyonlar raporlarında coğrafya öğretimine yer vermişlerdir. İlkokul Programı Komisyonu raporunda coğrafya öğretimiyle ilgili “İlkokul ikinci devrede ayrı ayrı okutulan Tarih, Coğrafya, Yurttaşlık Bilgisi derslerinin bir ders hâlinde ve çocuk psikolojisine göre düzenlenmesi” kararına yer verilmiştir. Bunun dışında coğrafya dersi müfredatında değişikliklere yer vermiştir. Dördüncü sınıf müfredatına “Ormanlarımız ve balıkçılık” konusunun; beşinci sınıf müfredatına “Güneş ve etrafındaki gezegenler”, “Dünya” konularının dâhil edilmesi komisyon raporlarında yer almıştır.

Çalışma Programı Konuşmalarında Fuat GÜNDÜZALP ilkokul coğrafya müfredatındaki aksaklıkları ve tarih, coğrafya, yurttaşlık bilgisi derslerinin hafifletilerek tek ders altında verilmesini dile getirmiştir. Ethem ÖVÜL ve Kadri YÖRÜKOĞLU da konuşmalarında bu görüşe destek vermişlerdir.

Ortaokul Programı Proje Komisyonu Raporunda coğrafya öğretimiyle ilgili coğrafya dersinde kullanılan ders kitabının sonuna lügatler ve bibliyografya konulması kararına yer vermiştir. Bunun yanında ortaokul coğrafya müfredatında eklemelere yer verilmiştir. Üçüncü sınıf ders konularına “Depremler ve su baskınlarının etkileri ve korunma çareleri”, “Toprağın korunması” ve “Doğal zenginliklerimizi değerlendirme” konularının eklenmesine komisyon raporlarında yer verilmiştir.

V. Milli Eğitim Şûrasında doğrudan coğrafya öğretimiyle ilgili bir karara yer verilmemiş olsa da İlkokul Programının Yeniden Gözden Geçirilmesi Komisyonu Raporunda tarih, coğrafya ve yurttaşlık bilgisi derslerinin “Sosyal Bilgiler” adı altında birleştirilmesine yer verilmiştir. Şûranın

kararı kabul edilmiş olmasına rağmen tarih, coğrafya ve yurttaşlık bilgisi Derslerinin Sosyal Bilgiler olarak öğretmen okulları ile Köy Enstitülerinde uygulanması 1968 yılına kadar gerçekleştirilememiştir.

VI. Milli Eğitim Şûrasında coğrafya öğretimiyle ilgili her hangi bir karara yer verilmemiştir. Coğrafya öğretimiyle ilgili erkek teknik öğretiminde coğrafya, tarih, yurt bilgisi derslerinin sosyal bilgiler halinde toparlanmasının faydalı olacağı hakkında görüş belirtilmiştir.

VIII. Milli Eğitim Şûrası coğrafya öğretimiyle ilgili sosyal bilgiler dersinin bütün ortaokullarda kademeli olarak uygulanması kararı alınmıştır.

IX. Milli Eğitim Şûrasında coğrafya öğretimiyle ilgili ilkökul ve ortaokul sosyal bilgiler programının kaynaştırılarak yeniden düzenlenmesi kararı alınmıştır. Alınan karar neticesinde hazırlanmış olan 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar sosyal bilgiler programının kabul edilmesi; ikinci kademe programının 1975-1976 eğitim-öğretim yılında ülke genelinde uygulanması, birinci kademe programının ise 1977-1978 eğitim-öğretim yılında ülke genelinde uygulanması kararlaştırılmıştır. Ortak dersler başlığı altında bütün öğrencilerin Türkçe, matematik, sosyal bilgiler, fen bilgisi, yabancı dil, sanat ve iş eğitimi, müzik, beden eğitimi ve ahlâk derslerini almaları gerektiği kararı alınmıştır.

Matematik ve fizik alanında yükseköğretime hazırlayan programlar ile tabii bilimler alanında yükseköğretime hazırlayan programların 10. sınıfında yer alan "Tarih II" veya "Coğrafya II" dersleri teknik lise program taslaklarından çıkarılıp, 9. ve 11. sınıflarda ortak ders olarak yer alan tarih ve coğrafya derslerinin işlenmesi kararı alınmıştır.

XI. Milli Eğitim Şûrasında coğrafya öğretimiyle ilgili ortaokul sosyal bilgiler dersinin Milli Tarih, Milli Coğrafya ve Vatandaşlık Bilgileri adı altında üç ayrı ders olarak okutulması, ilkökul ve ortaokul sosyal bilgiler programında değişiklik yapılması kararı alınmıştır.

XII. Milli Eğitim Şûrası coğrafya öğretimiyle ilgili insanın düşünce ve manevi yapısında önemli bir yeri olan coğrafya ve diğer derslerin toplum istediği vatandaş tipinin yetiştirilmesindeki katkısı göz önünde bulundurularak programların geliştirilmesi kararı alınmıştır.

XV. Milli Eğitim Şûrasında coğrafya öğretimiyle ilgili 6. ve 7. sınıflarda Milli Tarih ve Milli Coğrafya dersleri "Sosyal Bilgiler" dersi adı altında birleştirilmiş kararı alınmıştır. 1998-1999 eğitim-öğretim yılındaki eğitim programında 4,5,6 ve 7. sınıflarda sosyal bilgiler dersinin uygulamaya konulması kararına yer verilmiştir.

XVII. Milli Eğitim Şûrasında coğrafya öğretimiyle ilgili komisyonlar önerilerde bulunmuşlardır. İlköğretimin 6, 7 ve 8. sınıflarında Türk dili, Türk tarihi, Türk kültürü ve Türkiye coğrafyası konuları öğrencilerin Milli kimlik ve kişiliğini geliştirecek nitelikte düzenlenmesi gerektiği ve tarih, coğrafya, inkılâp tarihi gibi derslerde okullar bazında yakın çevreden başlayarak geziler düzenlenmeli ve konuyla ilgisi olan yerler gezdirilerek anlatılması önerilerinde bulunmuşlardır.

XIX. Milli Eğitim Şûrasında doğrudan coğrafya öğretimine yer verilmese de sosyal bilgiler dersiyle ilgili kararlara yer verilmiştir. İnsan hakları, yurttaşlık ve demokrasi dersi konularının sosyal bilgiler dersinde verilmesi, sosyal bilgiler derslerinin ilkökul 4. sınıftan itibaren programa eşit şekilde dağıtılması, sosyal bilimler modülü içerisine "sosyal bilimlere giriş" adında bir dersin konulması gibi kararları alınmıştır.

VII, X, XIII, XIV, XVI ve XVIII. Milli Eğitim Şûralarında gündem maddelerine yönelik kararlar alınmış fakat coğrafya öğretimiyle ilgili herhangi bir karar alınmamıştır. Coğrafya öğretiminin nasıl olacağı ile ilgiligörüş ve öneriler şûra kararlarına yeteri kadar yansıtılmadığı için günümüzde coğrafyanın hak ettiği yerde olmamasının temel sebebi de sayılabilir.

Öneriler

- Şûralar belli dönemleri kapsayacak ve işlevselliği öne çıkarılacak şekilde yapılabilir.
- Şûrada alınan kararlar geciktirilmemeli dönemin gereksinimleri doğrultusunda alınan kararlar hızlı bir biçimde uygulamaya konulabilir.
- İnsanların yaşamları boyunca ihtiyaç duyacakları bilgileri edinmelerinde önemli bir yeri olan coğrafyaya şûralarda daha fazla değinilebilir.

Kaynakça

- Çelikkaya, T. (2002). *İlköğretim 1.kademe sosyal bilgiler dersi coğrafya konularının öğretimi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Gül, O. K. (2018). Maarif Kongresi, Heyet-i İlmîyeler ve Uluslararası Ortaöğretim Öğretmenleri Kongresi üzerine bir değerlendirme. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(19), 509-523.
- MEB (1939). *İsmet İnönü'nün maarife ait direktifleri*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınevi.
- MEB (1939). *Maarif Şûra'sı için İstanbul üniversitesince hazırlanan raporlar*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB (1939). *Mesleki terbiyenin inkişafına dair rapor*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB (1946). *Cumhurbaşkanları, başbakanlar ve milli eğitim bakanlarının milli eğitimle ilgili söylev ve demeçleri*. Ankara: Milli Eğitim Yayınevi
- MEB (1947). *Millî eğitim bakanlığı beden terbiyesi genel müdürlüğü, birinci beden eğitimi ve spor şûra'sı, 18-24 Şubat 1946. çalışma programı- raporlar konuşmalar*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB (1948). *Köy enstitüleri öğretim programı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı
- MEB (1948). *İlkokul programı*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB (1948). *Köy ilkokul program projesi*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı, Milli Eğitim Yayınevi.
- MEB (1949). *Demokratik eğitim hakkında rapor*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınevi.
- MEB (1949). *Eğitim komisyonu raporu*. Ankara: Milli Eğitim Yayınevi.
- MEB (1949). *Eğitim vakıfları komitesi raporu*. Ankara: Milli Eğitim Yayınevi
- MEB (1949). *Lise ders konuları dört yıllık teşkilata göre tespiti komisyonu raporu*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB (1949). *Ortaokul programı projesini inceleme komisyonu raporu*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB (1949). *Türkiye Cumhuriyeti milli eğitimi 1943-44/1948-49*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB (1952). *Millî eğitim bakanlığı, Anaokulları programı ve yönetmeliği ile Anaokullarına öğretmen yetiştirme kursu geçici programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB (1952). *Millî eğitim bakanlığı, 5387 sayılı kanun hükümlerine göre korunmaya muhtaç çocuklar için kurulacak istasyonlarla genel ve özel yetiştirme yurtları hakkında açıklamalar*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB (1952). *Millî eğitim bakanlığı, 5387 sayılı kanunun tatbikatı ile ilgili yönetmelik tasarısı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB (1952). *Millî eğitim bakanlığı, danışma kurulları (1951-1952 yıllığı)*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.

- MEB (1956). *Halk eğitimi semineri notları*. Ankara: Milli Eğitim Yayınevi.
- MEB (1956). *Maarif vekâletinin bazı halk eğitimi çalışmaları*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB (1956). *Milli eğitim bakanlığı: akşam tekniker okulu elektrik teknikerliği, müfredat programı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB (1956). *Türkiye öğretmen dernekleri milli federasyonu 1x. temsilciler kuruluna sunulan ilkokul müfredat programı üzerinde çalışma raporu*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB (1957). *Mesleki ve teknik öğretim okulları müdürleri için tertiplenen seminerle ilgili özet rapor*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB (1958). *Ortaokul programı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB (1960). *Türkiye Cumhuriyeti maarif vekâleti lise müfredat programı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB (1961). *Erkek teknik öğretim komitesi raporu*. Ankara: Milli Eğitim Yayınevi.
- MEB (1961). *Güzel sanatlar komitesi raporu*. Ankara: Milli Eğitim Yayınevi.
- MEB (1961). *Halk eğitimi komitesi raporu*. Ankara: Milli Eğitim Yayınevi.
- MEB (1975). *Eğitim teknolojisi ve deneme yüksek öğretmen projesi*. Ankara: Milli Eğitim Yayınevi.
- MEB (1961). *İlköğretim ve eğitim kanunu*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB (1961). *İlköğretim komitesi raporu ve on yıllık plan*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB (1961). *Kız teknik öğretim komitesi raporu*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB (1961). *Kütüphaneler komitesi raporu*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB (1961). *Milli eğitim bakanlığı, planlama kurulu dış münasebetler komitesinin raporu*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB (1961). *Öğretmen yetiştirme komisyonu raporu*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB (1961). *Özel okullar komitesi raporu*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB (1962). *Eğitim milli komisyon raporu ve ortaöğretimimiz*. Ankara: Milli Eğitim Yayınevi.
- MEB (1962). *Kültür işleri ve güzel sanatlar komisyonu raporu*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB (1962). *Lise ve sanat enstitüsü mezunları için İstanbul teknik okulu*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB (1962). *Yedinci milli eğitim Şûra'sı münasebetiyle tekniker okulları*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB (1967). *Milli eğitim bakanlığı, okul programları reformu ve eğitimin geliştirilmesi*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB (1969). *İlkokul programı*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB (1971). *Sekizinci milli eğitim Şûra'sı, esaslar, raporlar, kararlar*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB (1974). *Milli eğitim bakanlığı, Milli Eğitim sistemimizin bütünlüğü içinde programlar ve öğrenci akışını düzenleyen kurallar*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB (1974). *Milli Eğitim Bakanlığı. Temel eğitim ve ortaöğretimde ahlak dersleri programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı...
- MEB (1977). *Okulöncesi eğitim, UNESCO Türkiye milli komisyonu*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB (1991). *Altıncı maarif Şûra'sı-çalışma esasları -komisyon raporları-konuşmalar*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB (1991). *Beşinci maarif Şûra'sı, çalışma programı konuşmalar, lahikalar*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB (1991). *Birinci maarif Şûra'sı, çalışma programı konuşmalar, lahikalar*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı.

- MEB (1991). *Dokuzuncu milli eğitim Şûra'sı, öneriler-raporlar-kararlar uygulamaya konulan esaslar*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB (1991). *Dördüncü milli eğitim Şûra'sı, çalışma programı-komisyon raporları konuşmalar*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB (1991). *İkinci maarif Şûra'sı, çalışma programları- raporlar-konuşmalar*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB (1991). *Sekizinci milli eğitim Şûra'sı, esaslar, raporlar, kararlar*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB (1991). *On birinci milli eğitim Şûra'sı, esaslar, raporlar, kararlar*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB (1991). *On ikinci milli eğitim Şûra'sı, esaslar, raporlar, kararlar*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB (1991). *Onuncu milli eğitim Şûra'sı, esaslar, raporlar, kararlar*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB (1991). *On üçüncü milli eğitim Şûra'sı, esaslar, raporlar, kararlar*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB (1991). *Üçüncü milli eğitim Şûra'sı, 2-10 Aralık 1946, çalışma programı, komisyon raporları, konuşmalar*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB (1991). *Yedinci milli eğitim şûra'sı,5-15 Şubat 1962, çalışma esasları, konular ve kararlar*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB (1994). *On dördüncü milli eğitim Şûra'sı, esaslar, raporlar, kararlar*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB (1996). *On beşinci milli eğitim Şûra'sı, esaslar, raporlar, kararlar*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB (1998). *Sosyal bilgiler dersi 4,5,6 ve 7.sınıflar öğretim programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB (1999). *On altıncı milli eğitim Şûra'sı, esaslar, raporlar, kararlar*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB (2007). *On yedinci milli eğitim Şûra'sı, esaslar, raporlar, kararlar*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB (2011). *On sekizinci milli eğitim Şûra'sı, esaslar, raporlar, kararlar*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB (2014). *On dokuzuncu milli eğitim Şûra'sı, esaslar, raporlar, kararlar*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Önal, İ. (2010). *Tarihsel Değişim Sürecinde Yaşam Boyu Öğrenme ve Okuryazarlık: Türkiye Deneyimi*, Bilgi Dünyası,1.
- Öz. A. (2014). Heyet-i ilmiye toplantıları ve millî eğitim şûralarında din eğitimi. *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 16(29).
- Özey, R. (2002). *Türkiye üniversitelerinde coğrafya öğretimi*. İstanbul: Öz Eğitim Yayınları.
- Özçağlar, A. (2000). *Coğrafyaya giriş*. Ankara: Hilmi Usta Matbaacılık.
- Yazıcı, H. ve Koca, M. K. (2011). *Genel coğrafya*. Ankara. Pegem Akademi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları